

1716

1.716

MEGJELENIK
minden
P É N T E K E N .

Előfizetési díj:
Egész évre ... 6 frt. —
Fél évre 3 „
Negyed évre.. 1 „ 50

DELIBÁB.

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi heti lap.

Felelős szerkesztő: DENG JÁNOS.

Kiadó és főmunkatárs: Gr. CSÁKY ALFONZ.

SZERKESZTŐSÉG:
Szent-Anna-utcza
2536. sz.

KIADÓ-HIVATAL:
Varga-utczán
2256 sz.

II. ÉVFOLYAM.

DEBRECZEN, 1878. JANUÁR 4.

1. SZÁM.

Olvasóinkhoz !

Ime lapunk második évfolyamának első száma. Senkit sem akarunk áztatni, tekintsen a közönség kiállítására és tartalmára s meggyőződhetik önzetlen, ambitiosus fáradozásunk és áldozatkész-ségünkről. Közleményeink olyanok, mint bármely budapesti ezirányú vállalat közleményei; munkatársaink olyanok, kiktől a budapesti lapok is szívesen és örömmel közölnek, sőt kiknek közreműködését mindnyájan szerencsének tartják; a beosztás változatos s az ár mindezek dacára oly csekély, hogy egyetlen lap sincs az országban, mely ennyire olcsó volna.

Mindezekből világosan látható, hogy a mit teszünk, nem a magunk, hanem irodalmunk, a vidék s különösen Debreczen városa érdekében teszszük.

Azt hiszszük, jogosan kérdehetjük: akarja-e városunk közönsége, hogy legyen egy szépirodalmi lapja, mely az irodalmi követeléseknek megfelelő s melyre — egyik helybeli lap szerint „büszke lehet“? Vagy nem akarja megmutatni, hogy lelkesül az irodalomért és művészetért és tudja pártolni saját érdekét?

A szakadatlan szellemi és anyagi áldozat folytonos pártoláshiány mellett végre is nevetséges s az efféle önzetlenség, legkisebb jóakaratot sem tapasztalva, határos a könnyelműséggel. Ezt már kezdjük belátni.

Ujjainkon számlálhatnók meg, hogy városunkból hány előfizetőnk van. Az intelligencia, az osztály, melynek számára lapunkat tulajdonképpen alapítottuk, alig van képviselve. Miért? Hát nem érdekli az, mi körében történik? Nem találja benne azt, amitegy művelt osztály más városban kívánni szokott? Nem a legolcsóbb lap

a „Déliab“ valamennyi hasonirányu lap között? Miért?....

Mindegy. Mi még fáradunk és áldozunk városunk érdekében, a jó reménység fejében s ha mindezek dacára a lapot beszüntetni leszünk kénytelenek — mert folytonos közöny közepette előbb-utóbb ki kell merülnie minden áldozatkész-ségnek — mi teljesen nyugodt lelkiismerettel szüntetjük be, megtevév azt, mit egy hazafinak tenni kötelessége.

Hogy az ebből származó dicsőség kire fog háramlani, az aztán a jövő dolga.

Boldog újévet!

Gr. Csáky Alfonz,
kiadó és főmunkatárs.

Dengi János,
felelős szerkesztő.

A lepke.

Zöld lepke mint hulló levél,
Melyet tovább legyint a szél,
Nem száll virágot lepni meg,
Csak lenn, az út porán libeg.

Nines feltűnő bársonymeze,
Csilló pora, fénylemeze;
Virágkorát most éli bár,
Oly színhagyott köntösbe jár.

Volt napja, volt négy, tán öt is,
Hogy izlelt ő szerelmet is;
Most a jövőnek hint magot,
Nem fél, hogy a láb rátapod.

Szegény! Ha rátoppantanék,
Pusztulna ő s egy nemzedék;
De oly bizalmas ott alant:
Mért bántsam a kis gondtalant?

Élj lepke! Éld muló nyarad,
Ha még egy-két napod marad;
Jöhet vihar nagy hirtelen:
S megfagysz esőn, hideg szelen.

Köszönd, hogy már tekintetem
Földhöz lapul, nem fölvetem:
Ha bátran még fenhordanám,
Rád is tiportam volna tán.

Mért néztek a magasba fel?
E szép világ egy ködlepel;
Nem látom az ég madarát,
Csak téged itt s utam porát.

Nem a paesirtát, aki szánt;
A napnak áldott fénye bánt;
De az anyaföld szintelen
Fakóján megnyugszik szemem.

Sorsom pedig s egy méla gond
Egemből már a földre vont;
De nem remény magot vetek:
Azt nézem, hol pihenhetek?

Arany János.

A lapuváriak.

— Beszély. —

Irtá Csegey Gusztáv.

I.

Mikor az éj eljön, az emberek becsuknak kaput, ajtót és ablakot, aztán azzal a megnyugtató gondolat-
tal fekszenek le, hogy be vannak zárkozva, tolvaj,
csavargó s egyéb ártalmas fenevad kívül rekedt. A
kerítés pedig rongyos, vagy a legjobb esetben olyan
alacsony, hogy a kutya is keresztül ugrik rajta, a
kapu mellett a kis ajtónak rekeszét kívül pipaszárral
is félre lehet tolni, a konyhának, kamarának, ólaknak
ajtóján olyan a zár, hogy akármicsoda kulccsal ki
lehet nyitni, csak az nem megy be rajtuk, aki
nem akarja; az ablakokon pedig nincsen rostély, csak
egy üveg táblát kell behorpasztani, hogy az ember
keresztül-kesül járjon a szobákon.

De erre azt mondhatná valaki: hát a kutya?

A kutya pedig minden éjjel s egész reggelig
csahol, minthogy pedig egész éjjel mindig csahol, a
gazda úgy megszokta már, mint a schwarzwaldi óra
ketyegését, nem hallja; azt pedig mindenki be fogja
látni, hogy a kutyaugatásnak nincsenek oly feltűnő
variációi, melyeket az illető beszédes házőrző a tol-
vajlás külön esetére sikerrel alkalmazhatna, hogy gaz-
dáját fölébressze.

Mindezeket tekintetes Aranyosi Kaba Márton tábla-
bíró ur nagyon is figyelembe vevé, mikor a hét éves
háboru után elvégre pihenni tére meg a maga nemes
telkére és házát újból építteté. Hogy kerítését a kutya
át ne ugorhassa, de még az ember se mászhassa meg,
három öl magasságra emelteté azt, kívül beboríttatta
sima faragott kővel, párkányát megcsipkéztette hegyes
vasszegekkel; házának talapzata oly magasan feküdt a
föld felett, hogy ha szobájában az ablakhoz állt, bátran
képzelhette hogy emeletben lakik; az ablakokat erős
vasrudakból készült rostély tette hozzáférhetlenné,
kapu és ajtók vaslemezzel voltak beborítva s oly fur-
fangos zárossal ellátva, hogy ha maga Kaba Márton
uram akarta azokat bezárni vagy kinyitni, előbb va-
lami ördögös varázs mondatot kellett elmondania

magában, annak három nagy betűjét egymással szem-
ben háromszögben képzelni, a zárossal alkalmazni,
maga is csak így találta ki a kulcslyukak titkait.

Ilyenformán Kaba Márton ur háza nagyban hason-
lított a régi lovagvárakhoz s hogy azokhoz még ha-
sonlóbbá váljék, két öl széles árokkal vette azt körül
s a kertje végében elfolyó patakot ez árokba kény-
szeríté, úgy hogy a pataknak előbb az ő házat kellett
körül lejtetni, csak úgy folyhatott tovább.

Ilyenképen zárta el magát Kaba Márton ur her-
metice a világtól; az emberek pedig még kevesebbet
törődtek az ő zárossal és vaspántjaival, mint a maguk
rongyos kerítésével és rozsz lakatjaikkal.

Kaba Márton ur és a világ szép lassan elfeled-
ték egymást.

Mert ne tessék azt hinni, hogy az emberek min-
denre egyformán kíváncsiak; vannak dolgok, személyek
és tárgyak, melyekre igazi keleti phlegmával hunynak
szemet. Azt azonban mégis megtették, hogy minek-
utána Kaba Márton ur a maga fundusán belül nagy
lelki megnyugvással engedé tenyészni a parajnak, dud-
vának és lapunak mindenféle nemét s ezt a zárt vi-
jágba néha bebocsáttatott kiválasztottak köztudomásra
juttatták, a falu népe elnevezte Kaba Márton ur resi-
dentiáját Lapuvárnak, őt magát pedig Lapuvári báró-
nak, a báróságot különccségével érdemelte ki, miután
nálunk minden különcc egyszermind báró.

Történt azonban, hogy egy napon valaki mégis
megemlékezék Kaba Márton urról; de hiszen ha még
nappal lett volna! hanem éjjel, éppen a lelkek órájában,
mikor a toronyban éppen elhangzott az éjféli harangszó.
És hozzá még süvöltött a vihar, hogy majd leszede
a házak tetjét.

Hanem tartsunk rendet, tekintsünk be Kaba Márton
urhoz; hisz mirajtunk ki nem fog furfangos zárossal,
bemegeyünk mi a kulcslyukon is. Nézzük meg lehet-
seges-e az érdemes hadastyánhoz éjfél tájon bejutni
legalább az ő tudtával és engedelmével?

Hát az ő tudtával és engedelmével volna mód
benne, mert Kaba Márton uram éjfél előtt nem szokott
lefeküdni, igazi bagoly természete volt, akkor érezte
magát legjobban, mikor köröskörül a faluban minden
élet elpihent, ekkor szokta ő magát átadni kedves
emlékeinek, csendesesen pipázgatván s föl s alá sétál-
gatván vára nagytermében vacsora után, miközben
csatlósa, egy vén kiszolgált insurgens, ki vele harcolta
végig a hét éves háborút, egy sarokban versenyt pi-
pázván urával, hosszú félrőfös bajusza alul dörmögve
sorolgatta elő kettőjük kalandját. Persze neki több
volt, mint urának, miután ő a maga idejében a szép-
nem egyes had állomásait is gyakran cernirozta körül
s nem egyszer sikeres stratégiai mozdulatokat tett,
amiben ura kevés szerencsével dicsekedhetett.

A vén csatlóson kívül még egy élő lény volt a
várban, t. i. a kocsis, aki ilyenkor mint őrség czirkált
a falakon egy hosszú kovás puskával azon czélból,

hogy nem szándékozik-e valami kíváncsi kalandor a bástyákat itt-ott megmászni? Hármukon kívül még eger sem, de még csak egy légy sem élt a residentiában, mert Kaba Márton ur nem szokott enivalót magánál tartogatni, az ételt a fogadóból hordatta s amit János csatlós felhordogatott, azt hárman az utolsó morzsáig elfogyasztották.

Kaba Márton ur és János csatlós duettje azonban csak vasárnapi multság volt; a hétköznapi esteken Márton ur rendes foglalatosságaiba mélyedt el, melyek fölváltva két ládát illetének. Az egyik ládában különféle iratok voltak elhelyezve, levelek, okiratok, pőrös akták, számadások s egyéb becses lim-lomok. Ez volt a levéltár. A másik láda pedig tele volt arannyal, ezüsttel, szép rendben számozott zsacsókba rakva. Ez volt a kincstár. Mikor az öreg ur iratait rendezgette, olvasgatta vagy pénzét számlálgatta, addig János csatlós a fegyvertárban volt elfoglalva. Márton ur fegyvereinek éppen úgy kellett ragyogni, mint aranyainak, mert Márton ur nem a pénzére, hanem a fegyvereire volt büszke. Volt neki ebből is elég. Mert ámbár csak hárman képezték a várórséget, mégis annyi mindenféle szűrő és vágó szerszámot gyűjtött össze, hogy elég lett volna egy banderiumnak.

Most épen olyan esteje van, mikor levéltárban kutat, tehát egyedül van, János csatlós a fringiákat dörzsöli, az öreg ur pedig homlokát, de a fringia azért nem lesz fényesebb a dörzsöléstől, az öreg ur homloka sem. Csinos párhuzamot lehetne ebből kikerekíteni, node ne folytassuk, nem írunk költeményt, hanem csendes prózai elbeszélést.

Mért nem tud földérülni az öreg ur homloka, arcvonásai is mért olyan komorak most? Hja! hasztalan zárta ki magát a világból, hasztalan zárta ki a világot várából, az emberi élet gondjait nem zárhatta ki egészen. Neki is meg van hát a maga baja. Az öreg ur az aranyosi Kaba nemzetség leveleibe s actáiba van elmerülve s onnan az derül ki, hogy ő a család utolsó férfi tagja. Haj bizony ez elég szomorító gondolat egy agglegényre nézve, akinek olyan két becses vas ládája van, mint neki.

Kire marad a két vas láda?

Létezik ugyan még egy Kaba fiu, valami oldalágról, de annak az apja a vegyes házasság bünébe esett, még pedig duplán, a tiszta kálvinista nemzetiségbe egy katolikus asszonyt csempészett be és nemes ember letére egy füszerkereskedő leányát vette el. Két olyan bün abban az időben, amit nem egy könnyen lehetett megbocsátani. Kaba Márton uram sem bocsátotta azt meg; már ha legalább gabona-kereskedő vagy borkereskedő családból való lett volna, de épen kreizler! aztán ha legalább lutheránus lett volna, de hát épen pápista! A született gyermek keresztapaságát mégis elfogadta, küldvén akkor a familiának 300 rénes forintokat. Hanem azontul mitsem akart tudni felőlük. Azok ugyan minden évben híven tudósították a fiu

hogylétéről, de ő a levelekre reá se hederített. Most gyakran előszedegeti azokat, borongó kedélyvel kíséri a fiut egész a debreczeni tógába öltözésig; de itt megszakadnak a levelek s a fiunak azóta se hire se hamva.

Hát másfelé semmi kilátás?

Testvérei mind elhaltak utódok nélkül vagy utódokkal együtt; még egy huga él, ennek van egy leánya. Hanem ez a huga az ő világos tilalma ellenére egy színházi karmestert választott férjül. Így sujtotta az ég Kaba urat gonosz rokonokkal. Ez már türhetetlen volt. Rettenetes az, mikor az embernek a huga egy muzsikushoz megy férjhez! — Kaba Márton uram hátat fordított neki örökre s elkeseredve dörög: Már látom, hogy kihál a nemzetségem! Hogy a pohár csordultig teljék, még két vérszerinti rokona volt, ezek meg valami infámis osztálypörrel támadták meg. Kaba Márton uram védte magát, amíg lehetett; mikor aztán a pört elvesztette, megátkozta az egész atyaliságot és fölkiáltott: Nagyon jól van, hadd veszszen ki a nemzetségem. Ezzel beállt a Beleznay dandárába és harczolt nagy kegyetlenül, amíg módja volt benne. Mikor aztán a háboruból haza került, gondoskodott róla, hogy hozzá ne férhessen senki. Sokáig kiállta ezt a dicsőséget, hanem aztán úgy lassan-lassan valami végtelen ürességet kezdett érezni ott, ahol az embernek a szive van. — Bizony megkívánja azt még a remete is, hogy néha azt mondja neki valaki: kedves! legyen az bár egy koldus, akinek néhány csepp hüs forrás vizet hullatott égő nyelvére. Pedig hát Kaba Márton uramnak egy ládája volt tele rokoni emlékekkel, egy másik ládája pedig arannyal ezüsttel.

Hát most is azért dörzsöli a homlokát, eszébe jutott, hogy kire marad a két vasas láda?

Gondolataiból valami különös zaj ébresztette föl.

A kapun zörgetett valaki.

Magábanvéve e zaj éppen nem mondható különösnek; de alkalmazva Kaba Márton ur kapujára a legritkább tünemények közé tartozott.

Nem is hitte el mindjárt. Azt gondolta, hogy a szél süvöltése, mert mint mondtam, viharos éj volt. Azonban csakhamar meggyőződött, hogy emberi kezek művelik ezt a zajt, még pedig az ő kapuján, ennél fogva valószínűs kapuzörgésnek tekinthető.

Kaba Márton ur még csodálkozni sem ért rá, midőn János csatlós belépett és fölnyitván az ő száját, eképen szóla:

— Jelentem alássan vitézlő főkapitány uram, ember van oda lenn.

— Micsoda? rivalt rá a vitézlő ur, becsapva a kincstár födelét; — hát aztán?

— Mihály ur jelenti, hogy bebocsáttatást kér.

— Kicsoda? — variálá már most a kérdést Márton ur.

— Az nem tudatik és a bebocsáttatásig titokban tartatik.

(Folyt. köv.)

*

Mignon és a hárfás dalai Goethetől.

Dr. Szemák Istvántól.

Mint a realis élet, úgy a szellemi alkotás terén is találkozunk alakokkal, melyekhez bizonyos határozott képzeteket kötünk, melyek mélyen emlékezetünkbe vésődnek s egy sajátos érzelmet, kedélyállapotot idéznek elő lelkünkben. Az élet, a történelem maga teremti alakjait; a természeti erő az élet viharában megédeszve, megjegezesedve hova-tovább határozottabban kidomborított alakban tűnik elő; a mellékes, esetleges, lényegtelen vagy egészen elenyész vagy csak mint finom árnyalat veszi körül a megizmosodott törzst. Az alkotó képzelőtehetség, a művész ambíciója is arra fordítja minden erejét, hogy ily alakok teremtmése által emeljen emléket magának!

Azonban valamint a realis élet terén jelentéktelen az ily existenciák száma, úgy a művészi alkotás történelme is csak kevés oly alakot mutathat föl, melyek az emberiség emlékezetével elévülhetlen vonásokkal bevésve, daczolnak az idők viharaiival s a művész ambíciójának utánczandó mintaképekül szolgálnak.

Az ily tipikus, félképekké vált alakok vagy merőben a képzelőtehetség szüleményei vagy bár a költői ihlet zománczával bevonva, egyttal a realis létben gyökereznek s eredeti mintaképekre vezethetők vissza. — Soknál természetesen nehéz feladat meghuzni a határvonalat, hol a realitás végződik és a költészet kezdődik, sőt némelyeknél még azt sem deríthetjük ki, vajjon pusztán a képzelő tehetség alkotásai-e vagy realis tényleg létezett vagy létező előképekre vezethetők vissza, melyek a művész alkotó erejét felvillanyozák s inspirációjának élő, látható tárgyát képezik. A valóság s költészet összekötése s egybeolvasztásának egyik legsikerültebb példáját adta Goethe „Wahrheit und Dichtung“ című önéletrajzában.

Az eszme az ily alakoknál oly tökéletesen kidomborított formában jelenik meg, hogy pusztán a névkieljesítése határozott, minden homályosságtól ment képzetet támaszt bennünk s ellenállhatlan erővel ragad meg. Megtestesítve tünnek fel előttünk a szív legtitkosabb gerjedelmei, a legfőnségesebb érzelmek s a legfeketébb indulatok s szenvedélyek. A kép kitörülhetlen vonásokkal lelkünkbe vésődik; hatalmába ejti azt a festő ecsetje, a szobrász vésője, a zenei compositio és mi hivatkozunk, vonatkozunk reá folytonosan az irodalom, mint a társas élet terén. Mint az élet különböző viszonyait jellemző velős mondatok, szellemszókák s erkölcsi sentenciák közhelyekké válnak, úgy lesznek az ily tipikus, egy bizonyos eszmét hordozó alakok a szellemvilág köztulajdonává, általánosan ismert, mindenki által csodált, rokonszenvet vagy utálatot s borzadályt ébresztő alakokká. A költői erő tanulmányozásuknál lelkesül s fejlődik, a művészet azokon mutatja ki s állapítja meg törvényeit, a társadalmi élet számtalan viszonyaiban látjuk azokat kifejezve és megörökítve mint a népköltészet termékei, a nép te-

remtő szellemének alakját, a hitrege világ hagyományai utódról utódra átszarmaznak anélkül, hogy a nép azok eredetét s történeti fejlődésüket ismerné s kutatná, úgy vagyunk az ily symbolikus alakokkal. Ismerjük őket, határozott képzeteket kötünk hozzájuk, lelkesülünk értők vagy irtózva fordulunk el tőlök anélkül, hogy általában tájékozva volnánk azon körülmények iránt, melyeknek az ily alakok keletkezésüket köszönik s ismernők a költő situációját, melyben talán épen azok eszméje megfogamzott.

Vannak, kik a költői működés megbíralásában csak úgy vélik a teljes objectivitást megőrizhetni, ha a költő életviszonyaitól s általában azon tényezőktől, melyek szellemi fejlődése s egyediségének alakulására befolyással voltak, eltekintve a költői terméket önmban mint ilyet veszik bonczkés alá. Az ily felfogás helytelenségét azonban, azt hisszük, felesleges bizonyítani. Mert ha a költészet célja és a művészeté általában, az ember szellemi és erkölcsi képzésében, az izlés nemesítésében s az eszményi világnézet terjesztésében keresendő, akkor ott, hol ezen cél hathatósabban mozdíttatik elő az által, ha a költői művek eredetének titkait s a költő életviszonyait kutatjuk és feltárjuk ott, mondjuk, nem csak szerfelett jntalmazó, de elengedhetlenül szükséges is, a költői művek háttérét is feltárni, s keletkezésök világánál tekinteni azokat. Nem mondjuk, hogy az ily eljárás minden költőnél vagy költői műnél szükséges vagy legalább egyenlő mértékben kívánatos. De hogy lehetnek és vannak esetek, melyekben ez által a költészet célja sokkal nagyobb mértékben mozdíttatik elő s a mű költői szépségei sokkal élénkebben tünnek elő, elvitázhatlan dolog. Vannak költők, kiknek művei s életviszonyai szerves egészet képeznek s a hatást, melyet alkotásaik lelkünkre gyakorolnak, csak akkor érezzük egész nagyságában, ha felidézzük képzetünkben a költő situációját, melyben gyökereznek. Így Goethe költészete távolról sem ragadja meg képzelőtehetségünket oly mértékben s nem hat reánk oly lebilincselő erővel, mint Schilleré, kinek művei köztudomásulag az egész művelt világon sokkal nagyobb népszerűségnek örvendeznek, mint Goethéi. Ennek oka épen abban rejlik, hogy Goethe alkotásai szoros, elválaszthatlan összefüggésben állanak élettörténetével; maga mondja, hogy művei csupán átélt és átértett örömei s szenvedésének megörzött emlékei; életviszonyait pedig és azon körülményeket, melyek közt művei, ha csak a nagyobbakat tekintjük is, keletkeztek, részletesen oly kevesen ismerik. Schiller művei önmagukban is gyujtanak, lelkesítenek, mivelhogy — habár tagadhatlanul helyzetének s a korszellem befolyása alatt keletkeztek is, távolról sem gyökereznek oly mélyen specialis életviszonyaiban, mint Goethéi, hanem legnagyobb részben pusztán teremtményének szüleményei s legalább részben egyttal őt magát, mint embert, vágyai s szenvedélyeivel tükröznek vissza.

Ellenkezőleg áll a dolog Goethevel. Goethe, az ember, a költő háta mögé rejtőzik; ez okból műveinek

hatása jelentékenyen fokozódik az által, ha azokat életének büvös lámpájával tekintjük. Goethe működésének egész tolymában közvetlenül a szemléletből indult ki s a való életből fejté ki eszményeit; Schiller vele született hajlammal fogva, melyet a pedans nevelés s mostoha életviszonyai csak növeltek a keblében rejlő eszményi világba menekült s onnan merité az eszményt, melynek aztán alakot keresett. Goethe a különösen találta az általánost, az eszményit; Schiller az általánosból, az eszményiből ment át a különöstre, a realis élet terére. Ebben találjuk fentebbi állításunk magyarázatát, miért t. i. szükséges vagy legalább üdvös, célirányos némely költő műveinél, azok eredetének történetét is feltárnunk, míg más esetben ily szükségesség épenséggel nem forog fenn.

Ami jelesen Goethet illeti, szépen fejezi ki ez igazságot egyik életirója: „Goethe legigénytelenebbnek látszó dala nyer kellemben s jelentőségben, ha azt életének kellő korszakába ékeljük s egyszerűségében oly fenséges s tartalomteljesnek fog feltünni, hogy a legmélyebb elragadtatást fogja lelkünkben ébreszteni. Innen valamint Goethénél magánál az élet és költészet karöltve járt, épügy csodálatos alkotásainál is ezen legnagyobb költői szellemnek, ha azok valódi élvezetét megadni akarjuk, szükséges életéből a költészet-hez és költészetéből mindannyiszor életéhez visszatérnünk! Nagy és fárasztó munka ez, megvalljuk; de hálas és jutalmazó.“ (Vége köv.)

Karácsonyest.

— Rajz. —

A végtelen síkságot átlátszó hólepel borítja, az országutat szegélyző akáczfák lombjain mint fehér pelyhes virágok függ a zuzmara s egy egy szánkó vigan csengve vágat végig a falun.

Az alkony leszáll; átlátszó köd borul a tájra s a kis falu alacsony házikóinak befagyott ablakain homályos gyertyafény szűrődik át. Az utca üres, elhagyott; e szent estén mindenki családi körében vagy barátai, szomszédai közt van, még a bolond Jóska is, ki különben későn-korán udvarról-udvarra lödörög lyukas szűrőben, meghuzza magát a rektor ur konyháján s máktöréssel igyekszik megérdemelni a jó vacsorát, mely — ha dolgát pontosan elvégzi — „rektramné“ asszonytól ígérve van neki. Az egész kis helységben vidám, nyugodt öröm uralkodik; mindenütt magasra csap föl a tűzhely lángja s vidám gyermekzsivaj hangzik ki a szobákból. Vigan vannak kint a faluvégi urasági kastélyban is. A nagybajuszu Mihály épen most gyujtotta meg hozzá illő komolysággal a ragyogó karácsonyfát s frakkjának fényes gombjairól igyekszik letörölgetni a rá hulott viaszdarabkákat. A kastély ura mosolyogva áll meg a terem szögletében s nézi az ifju csemeték zsvajgó örömet; mert a gyermek még nem tanult tettetni s csak ugy ad kifejezést boldogságának az ősi büszke név tulajdonosa, mint az a szegény napszámos gyermek, kinek atyja keserves napi munkájával szerzi meg a néhány aranyos diót és mézes kalács-huszárt.

Lám itt ez a kis szőke fiu milyen lármával üdvözli a játékkal, gyümölcsessel, süteményekkel rakott asztalokat s amott az a másik kettő milyen vigan áll neki a sipládának, mely olyan szépen szól, mikor forgatják s még a „Török indulót“ is tudja. A kandalló előtt egy sötét fürtű ifju mélézva tekint a zajongó gyermek csoportra s visszaemlékezik azon időre, midőn neki is minden reményét, álmát, vágyait valósítá meg egy ilyen karácsonyest; most szeméit lesüti s belemélyed a lángok szeszélyes játékába, lelke messze, messze elragadja e vidám zsvajból. Ki a hólepte rónákon át, erdők hegyek aljába, egy kis város elhagyott, sötét utcájába, egy szép halvány lányka mellé, ki e perczen talán épen ő rá gondol bágyadtan égő lámpása mellett, vagy vidám társaságban kaczag mulat s nem emlékezik többet ő róla. Szive elfacsarodik s halkan félre vonja az ablak nehéz selyem függönyét; a holdfény ott reszket, csillámlik a havon s a kis Jézus születését hirdető betlehemi pásztorok énekét hordja a faluból felé a kósza, jajgató szélvész. . .

Megszóal a szolgál hangja s rakott asztal mellé vacsorához ül a társaság, a folyosón megzendül a „barna legények“ vonója, a pezsgős palaczkok dugaszai a tetőzetig röpülnek. A vén plébános jó gömbölyü arca ragyog, s az elmaradhatlan török-magyar barátsággra, majd a házi urra, urnőre s gyermekeire emeli poharát.

A kis társaság vigan csördíti össze a poharakat, mindenki oly boldog, oly vidám Jézus áldott születésén; csak az a barna fiu olyan méla, olyan bánatos; a vigan zene nem vidítja, a jókedvű arczok látása fáj neki. Poharát hallgatagon emeli ajkaihoz s míg kihörpenti a gyöngyöző lángit, annak üdvére, boldogságára gondol, ki legdrágább előtte. Egyszerre a hoszubajuszu Mihály, ki egykor térdein ringatta s lóra ülni tanítá, halkan mellé lopodzik, megfogja karját s egy levelet csusztat asztalkendője mellé s jelentősen kacsint egygyet kis ura bánatos szeméi közé. Mintegy varázsütésre mozdul meg az ifju, megragadja a levelet, szemé fölcillan s arczán két forró, égő köny gördül végig, a gyönyör könyei; ő sincs hát már egyedüli bus, a vidám körben, ő róla sem felejtkezett meg a kis Jézuska s elhozta neki a legszebb, legdrágább, epedve várt „Kriszt-kindlit“ — kedvese levelét.

A kis falu tornyában megkondul a harang, a megfagyott havon nehéz léptek csikorognak, indul a nép éjjeli misére, vigan cseng az urasági szánkó, lámpásai messze verik fényüket a fehér, csillámló mezőkön; az ősz plébános áldólag terjeszti ki karjait az oltár előtt s fölmutatja a szent jelvényeket, buzgón imádkozik a nép, a földnépe s meghajolnak a munkában törődött alakok, imádkozik a falu ura is és körulte gyermekei; mennyi áhitat sugárzik e szelid, angyali gyermekarczokon, mintha a szőke fürtök körül dicsfény lebegne, ugy hasonlitanak a jászolban fekvő kis Jézuskához. Ott imádkozik a hallgatag barna fiu is, arca át van szellemülve s fohásza bizonyára legelőbb eljut az ur zsámolyához; ő legközelebb van hozzá, mert ő szeret! Zsebében most is ott pihen szívéhez közel a levél, melynek finom, resz-

keteg vonásai annyi édes boldogságról beszélnek neki; tömjénfüst száll a légtérbe fel s megzendül az orgona méléző szava, míg az ének harsogva hirdeti: „Pax hominibus bonae voluntatis.“

Gróf Vay Sarolta.

Ki az életben. . .

Ki az életben már mindent vesztett,
Visszatér a szép hajnal felé:
Melyben éltét, ábrándját elkezdte
S tündérfátylon át szemlélheté.

Ott ölel meg mindent, újból újra;
Múltban él, mind új reményben int!
Mit elvesztett: még csak sejtve várja,
Ami elmúlt: övé lett megint!

Végtelen az égbolt kerekésege
Tengerre ha nyugszik esendesen!
Vagy a rózsza reményzöld gyűrűje,
Midőn egybefoly a kék egen!

Ha indulnánk földet megkerülni:
Utunk véget mégis otthon ér;
Találkozunk a lenyugvó nappal,
Ez is mindig, mindig visszatér!

Végtelenség végetlen eszméje:
Hogy új kezdet minden véges vég;
Semmisíteni, nyomtalan elnyomni
Hogy e világrendszer sem elég!

Azért ki éltében mindent vesztett
Az a múltba ismét visszatér,
Ott az ábránd gyönyörű világa,
Mindent vissza ad s szebbet ígér!

Majthényi Flóra.

A m e s s z e s z ó l ó.

Wührl Jákótel.

Azon körülmény, hogy a közlekedési eszközök, nevezetesen pedig a villanyos-távirda mai fejlettsége mellett még mindig találkoznak férfiak, kik természet-tudományi ismereteik és tudományos képzeltségüket majd századunk találmányaink czélszerűbbítésével, majd újabb közlekedési módok kutatásával foglalkoznak: eléggé tanúsítja azt, — hogy a tudományok forrása még maig sincs teljesen kiaknázva. — Naponta el lehetünk készülvé arra, hogy egy-egy kutató elme újabb fölfedezéssel lepi meg a világot és amiről tegnap álmodni sem merésztünk, az holnap tán a valóságban áll szemünk előtt

A messzeszóoló, vagy eredeti nevén: telephon, — melynek hirtel csakhamar átjárta a földgömb civilizált nemzeteinek összes hírlapjait és tudományos köreit: szinte a tudomány újabb vívmányának tekintendő és habár gyakorlati alkalmazása ellen nem egy nagyférfi táplál alapos aggodalmakat, el kell ismerünk, hogy feltalálója érdemeket szerzett magának. . . .

Ki tudja, mivé érlelődik még az eszme, ha gyakor-

lati alkalmazásának nehézségei teljesen leküzdve lesznek. ?!

Mi azon véleményben vagyunk és — úgy hisszük — nem minden alap nélkül, hogy a messzeszóoló nem fogja a villanyos távirdát nélkülözhetővé tenni: bármit írjanak is a lapok ez újabb találmány czélszerű voltáról és állítólagos előnyeiről. — Ha kissé higgadtan fontoljuk meg a közlekedési mód ez újabb nemének előnyeit, nem lehet, hogy egyttal szemünkbe ne tűnjenek ama akadályok is, melyek még soká hátrányára lesznek a messzeszóolásnak.

Egyik főhibája e műszernek, hogy nem ír és illetve nem örökíti meg a táviratokat oly módon, amint ez a villanyos távirdánál történik. Igaz ugyan, hogy a feladó állomáson mondott szavakat, az átvevő állomás meglehetősen tisztán hallja, csak hogy ez nem felel meg a czélnak; szükséges, hogy ez utóbbi állomás a táviratot papírra is tegye. Már pedig — bármily lassu jobban mondva vontatott beszéd után — hibátlanul írni akkor, midőn a gyorsíráshoz nem értünk: majdnem a lehetetlenségek közé tartozik. Vagy a beszélő-állomás ejti ki gyorsan egymás után a szavakat vagy az átvevő állomás hivatalnok nem tud oly gyorsan írni, hogy a vontatott és időközönként megszakított beszéd egyes szavait oly gyorsan írja, amint a szavak kimondatnak.

Igy aztán igen könnyen meg van a confusió!

De tegyük fel, hogy a messzeszóoló-állomások kezelői értik a gyorsírást. Ez sem segítene a bajon, mert a táviratot vagyis a mondott szavakat először is gyorsírási jegyekkel papírra kellene tenni, azután pedig a rendes írás-mód szerint átírni; mert hisz a közönségtől nem lehet követelni, hogy a messzeszóoló hivatalok kedvéért megtanulja a gyorsírást!*) Hogy ily eljárás igen megnehezítené és megdrágítaná a kezelést: ezt tagadni nem lehet; nem is említve az idővesztést, amit a táviratnak kétféle írásban való kiállítása előidéz.

Menjünk még tovább és tegyük fel, hogy e hiányokon is lehetne segíteni; ez esetben azonban egy másik akadály áll előttünk, amely az eddig felsoroltaknál jóval fontosabb. Olyannyira fontos ez, hogy a messzeszóolásnak a nemzetközi forgalomban való alkalmazását abszolút lehetetlenné teszi.

Ez a nyelv- kérdés Nem lehet ugyanis követelni, hogy a francia messzeszóoló hivatalok magyarul is értsenek és így ha Franciaországba kívánnánk messzeszóoló útján sürgönyözni, a magyar állomásnak francia nyelven kellene a sürgönyt továbbítani. Angolországba angol nyelven, Olaszországba olaszul kellene sürgönyözni. Már pedig hol veszszük és hol veszik a világ többi államai a tisztviselőket, kik hat-hét nyelven beszélni és írni tudnak? — Lehetne ugyan közös nyelvet behozni, csak hogy ez — a mai körülmények között lehetetlen.

Az elősorolt okoknál fogva tehát határozottan állíthatjuk, hogy a messzeszóolás a nemzetközi forgalomban nem fog szerepet játszani és legjobb esetben a helyi összeköttetéseknel fog szolgálatokat tenni.

*) Sok más egyébért is megtanulhatja! Szerk.

Lássuk azonban, hogy miből áll tulajdonkép a messzeszóló és kik azok, akik feltalása körül eddig buzgólkodtak ? !

Ha egy kalapáccsal valamely harangra ütünk, hangot hallunk. E hangot a harang mozgása idézte elő mert tudva van, hogy semmiféle tünemény nem jöhet létre, ha mozdulatlanul marad a tárgy, illetve az anyag, mely a tüneményt tulajdonkép előidézi. Így a harang is, megérintve a kalapács által, rezgésbe jő és habár szemeinkkel a harang mozgását nem veszszük is észre, — a hang itt van és füleinkig hat. — A hang tulajdonkép nem is a harangnak, mint egésznek mozgásából, hanem az anyag legkisebb részecskéinek rezgéséből származik. E rezgés átmegy a levegőre, hullámokat idézve elő, amely hullámok füleinkig hatva, megérintik azokat. Ez érintés okozta érzést: hallásnak, az érzést előidéző tény: hangnak nevezzük.

Eszerint a hang nem egyéb mozgásnál és így nem hibásan nevezzük messzeszólásnak azt sem, midőn a levegő a messze távolból egy hangot hord el füleinkig.

Ha már most kitaláljuk módját annak, miként lehetne a hanghullámot oly módon megfékezni, hogy azon az uton és azon irányban csuszson egy-egy levegő-hullámon a messze távolba, amely uton mi azt épen kívánók: — már kitaláltuk a messzeszólás mesterségét.

A messzeszóló sem egyéb, mint oly műszer, amelynek segítségével egy távolabb eső helyen ugyanazon hanghullámokat idézzük elő, mint minők létesültek ott, a hol ajkainkról a szót továbbítjuk. Vagyis: amelylyel az emberi hangot villanyos uton a messzetávolba elszállítjuk.

És e czél, miként azt a Londonban, Párisban, Frankfurtban, Berlinben, Bécsben és Budapesten, valamint hazánk egyéb nagyobb városaiban tartott kísérletek bebizonyították, már is el van érve.

(Vége köv.)

A h á z.

— Levél S.... M...-nak. —

Asszonyom!

Egyszer, — már régen, — mikor még azon szerencések számát szaporítottam egy parányival, akik az ön vonzó egyénisége körébe majdnem önfeledten gyülekeztek, magam sem tudom hogyan, a házról kockáztattam egy rövid megjegyzést. — Ön szives volt asszonyom e megjegyzést az én vallatásomra használni föl s azt hiszem tisztán emlékezem reá, hogy — talán a mérséklet követelményét is szem elől tévesztve, — lelkesülten beszélni kezdtem. Elfeledtem, hogy nem egyedül vagyok. Egy másíknak egy harmadikhoz intézett, de általam is félig hallott halk megjegyzései elzárták csekély ismereteim csilipjét s — asszonyom, — — én elakadtam. — Ön

kegyesen mosolygott s ezzel legyőzte föllángolni készülő bosszuságomat. Ami visszatorlást megengedtem magamnak ama második ellenében, csak annyi volt, hogy egy kedvező alkalmat kizsákmányolva talán egy óránál is tovább beszéltem a kedvencz tárgyáról: a puddingról — asszonyom!

Oh azt is jól tudom, hogy a „ház“ azután sok ideig az ön jelszója volt és ha engem enyelgve bosszantani akart, odahivott az ablakhoz és megkérdezte, hogy mi az, a mit velünk szemben látnak. Most is jól esik elgondolnom, milyen kedvesen kaczagott föl, midőn a „ház“ helyett nagy komolyan azt feleltem: — épület! —

Talán már két éve is van annak, hogy azon idők elmúltak s vajmi kevés alkalom került azóta, hogy ellenem emez ártatlan merényletet elkövesse. Magam is sajnáltam.

De most itt fekszik előttem várva-várt levele s ön kér engem hogy bocsássak meg önnek és irjak arról a házról, a melyet előttem gyűlöletessé tenni annyiszor hiába iparkodott. — Fájdalom, kívánságának csak ezen utolsó részét teljesíthetem. A bocsánatot nem adom meg, mert önre haragudnom lehetetlen volt s így kérését csakis az ön szivességének tanúsága gyanánt véve, azt — fájdalom, — tárgy nélkül valónak kell kinyilatkoztatnom.

Ha tudnám hogy az én szerény ismeretem, a gazdaság tudományában nem hívja föl az ön figyelmét, higgye meg, üres hiábavalóságokkal lennék kénytelen e levelet megtöltenem. De azon érdek a mivel ön e tudomány iránt viselkedik: fölment engem e kellemetlen helyzettől s még inkább attól, hogy féljek miszerint ön nem fog engem megérteni.

Iparkodom a száraz irmodort kerülni s a menyinyire tölem telik megkönnyitem levelem felfogását. Félek hogy ismét a nyilvánosságra hozza leveletem s magamra zuditom, — fájdalom, a nagyon is könnyü olvasáshoz szokott félvilágot. Mert asszonyom önök, — ki van mutatva, — az özszes emberiség felét s talán még ennél is kísével nagyobb részét képviselik.

Asszonyom; a mi őseink is vándorok voltak ezelőtt 1000 évvel s azt gondolom hogy kevés nemzet van ma a mi szárazföldünkön, melynek bölesője ama helyen ringott volna, hol most városai és vetései pompáznak. Az nagyon rossz korszak volt, midőn a hevenyészett sátrakat

a nemzet hirtelen fölszedte, barmait összehajtotta s fölkerelkedvén, nem ritkán más törzsektől is is üzetve odább állott. Földmivelés és iparos foglalkozás, — talán nem is kell mondanom, — ilyen állapot mellett majdnem képzelhetetlen. Hát még a jószágok, a gabona stb. öszszegyűjtése! — Hova legyenek mindezzel, mikor még házuk sinesen. A tüzhely a maga ridegségében nem kötötte le a nemzetségeket: hiszen az csak a ház által nyerte meg értelmét. A ház és tüzhely manapság már összeforrott fogalmak, vagy legalább karöltve járnak.

Látja, e nemzetek csak lazán mozgó tömegek voltak s bizonyára elenyésznek megtelepedés nélkül. — S ha ez enyészet következett volna, talán ön jobban tudja mint én, hogy irnám-e és milyen nyelven eme levelet az ön kedves egyéniségéhez?

A megtelepedés az tartalmat és alapot adott a kóborló törzseknek s megszilárdította a — mondhatnám — folyékony állapotban levő néptömegeket. És a megtelepedés létrehozta az „én házamat“, vagy ha önnek jobban tetszik az „ön házat“, de mindenesetre: a házat.

És az a ház irányadó súlylyal birt és bir még ma is, úgy az állam mint az egyesek életében. Gondolja csak meg, hogy a házak építése által mily erős központot nyert az ember gazdasági és erkölcsi létele. — Most már lehetett gazdálkodni; a csöndes munka tért nyert minden időben a falak között és a föld alatt; a gabonát, a termelvényeket, az eszközöket és az eredményt meg lehetett óvni az eső és egyéb elemi csapás ellen; biztos helyet nyert a család, — értse meg kérem mennyit mondtam ezzel, — s a földönfutóknak otthonjuk lón az a csekély megvédelmezett hely: de, — a mi önt leginkább érdekli, — ezzel együtt a nő hivatalának a térben korlátolt, de a fogalomban, az eszmében majdnem beláthatlan nagy és majdnem kiszámíthatlan fontoságú köre megjelöltetett. — Most már zavartalanul lehetett dolgozni, földet művelni, állatot tenyészteni, kovácsolni, faragni, fenni, szöni és temni mindent a mi hasznos; mindezen fölül pedig a termelvényeket össze lehetett készletbe gyűjteni. Ez a töke.

Dr. Kenedi Géza.

(Vége köv.)

Tamás regénye.

— Beszély. —

G. Büttner Juliától.

Tamás becsületes bodnár legény volt, — sem több sem kevesebb, — mikor e történet kezdetét vette. Egy kis városból jött fel Pestre nemes művészetében magát tökéletesbiteni.

Már egy éve volt a fővárosban s anyja tanácsához hiven — még mindig meg tudta őrizni szivét a szobaleányok és szakácsnők tüzes tekintetei ellen a városabeli leányok számára, melyek közül akarta választani majd annak idején az urnót szülei hajlékába.

Hanem máskép volt róla elvégezve a sors könyvében.

Egy időben ha esténkint a kapuban áldogált eléle került egy módos szobaleány-féle, s úgy illette magát előtte, s annyira villogtatta feléje szemeit, hogy Tamás végre is gorombaságnak tartotta volna véle ez előzmények után szóba nem állni, midőn az, azzal szalítottotta őt meg, ha nem Egerből való-e, és nem ismeri-e ott az ő édes bátyját Lakatos Mukit?

Tamás nem volt Egerből való, de szentül elhitte, hogy ő nagyon hasonlít egy Zuzó nevű szabó legényhez Egerben, kit a szobaleány-féle ott ismert s most ő benne vélt feltalálni.

Sokáig beszélgettek aztán együtt s midőn — a leány végre elfutott, rettegve hosszas kimaradása felett, Tamás elégedett széles mosolygással vette le kalapját fejről, hogy a verejtéket, mely a társalgás nagy műveltsége miatt homlokán kiütött, Gizella herczegasszonynak s Luitpold herczegnek, arczképével díszített zsebkendőjével letörölje.

Két nap mulva a szobaleányféle újra megjelent este, midőn a legény künn állott. Tamás nagyon elpirult, mikor meglátta, de a leány bátran hozzá lépett s mint régi ismerősével bánt vele; valami-félét is hozott neki zsebében. Tehette, mert — mint mondá — egy előkelő háznál szobaleány, s ott ilyesmit eleget lehet félretenni. Tamás szégyenkezve fogadta el; az ő városában a legények hordtak a leányoknak ajándékokat, azért az egészen új volt előtte. A leány ott nevetgélt vele aztán egy órán át, mig újra elhagyta.

Másnap már Tamás hozott zsebében a leány számára egy cukor kutyácskát és két narancsot de a leány nem jött. Hanem eljött aztán a következő napon s igen megörült a cukor kutyácskának. Azt mondta soh' sem látott kedvesebbet, s meg is ette azonnal. Tamás boldog volt, mikor a kutyácska a leány fogai alatt megroppant, úgy vette hogy annál kedvesebb sors nem is lehet. Aztán ez már annyi is volt mint egy szerelmi nyilatkozat elfogadása és Tamás sokkal bátrabban nézhetett azután a leányra.

Nagyon gyakran eljött aztán hozzá enyelegni a leány, de azt soha nem engedte, hogy Tamás őt szolgálata helyén felkeresse. Igen szigorú hely az! Tamás tudta, hogy derék, jóra való, előkelő ház az, a hol kedvese

szolgál, s még a ház tája felé sem ment, nehogy Klárijára jóhírének árton, kit oly szigorun tartanak hogy egyetlen egyszer nem mehetett Tamással tánczra.

Epen egy évig tartott az ismeretség, mikor Tamásnak levele érkezett anyjától, azzal hogy jöjjön már haza, az idő letelt, most már mester lehet s viheti a mesterséget otthon, apja úgy is beteges, átadja neki már a külső gazdaságot is, valamint hogy édes anyja is szívesen átadná már a házbéli gondot más, ifjabbnak. No de hát az az Isten gondja, meg Tamásé.

Tamás örült is a levélnek, meg nem is. Örült, hogy otthon saját kezére lesz mester, de ha Klárijára gondolt, kit itt kellett hagynia, akkor elfacsarta szívét a fájdalom.

Klári úgy találta őt a kapuban este nagy búbánatba merülve; meg is vigasztalta őt ott aztán azzal a szent ígérettel, hogy semmit se féljen elmenni végette, hű marad ő hozzá tiz esztendeig is, azzal a kérelemmel, hogy de ő is hű maradjon ám.

Tamás el is ment, de nem tudott soká ellenni Klári nélkül; eléterjeszté otthon szüleinek az ő szívbeli vágyait, s azok végre is beleegyeztek, hogy vegye el hát az ő kedves fiuk szeretett mátkáját. Irrjon neki egy szépséges levelet, hogy jöjjön ide elébb hozzájuk, — mert hisz a vasut úgy is erre szállítja őt hazafelé, s innen aztán együtt mehetnek el Egerbe Tamással a leány szüleihez.

(Vége köv.)

DEBRECZENI SZINHÁZ.

(K.) Ha oly kitünő előadásban, oly műélvezetben, mint amilyenben a **decz. 24-én** színrekerült „Fenn az ernyő, nincsen kas“ Szigligeti e kitünően szép vigjátéka előadásakor részesültünk, csak hetenkint egyszer-kétszer gyönyörködhetnénk is: bizony-bizony szívesen megbékülnénk akár amolyan „K a p i t á n y k i s a s s z o n y f é l e s z e r e n c s é t l e n s é g g e l” is.

Igaz, hogy nevezett vigjáték előadásában színtársulatunk jelesei ma j d n e m kivétel nélkül mind résztvettek, — daczára annak, hogy a darab k i s z e m é l y z e t t e l játszik, — de mégis kétségbevonhatlanul bebizonyult, hogy oly szabatos, kerekded és összhangzó drámai előadásokat lehetne társulatunk jelen viszonyai közt is létrehozni, amelyekhez ugyancsak kevés kifogás férhetne. De persze nem kellene engednünk ama szerencsétlen áramlatnak, amely az ugynevezett „operettek“ alakjában színészetünk életfája, izlésünk és erkölcsünk tisztasága ellen tör s hová-tovább a színművészetet komédiássággá alszonyítja. Néhány lépés még ez uton s drámai színészeink legjobbjai bukfenchezéseit látjuk Thalia gyalázatára.

Vagy színművészek iparkodjunk lenni tehát vagy ám legyünk „Sängerek“, de akkor ne is fertőztessük meg színcsarnokainkat s ne a magyar „színművész“ nevet, a melyet Egressy, Lendvay és sok más jelesünk a művészet hallhatatlan gloriájával szenteltek fel. Nemcsak társulatunknak szól ez, de mindazoknak, kik ferde felfogással és gyakran egyedül pusztá speculatióból minden fölé helyezik az operetteket és ilykép úgy a szí-

nészetnek, mint ilyennek, tekintélyét, mind az egyeseknek nemesebb ambícióját aláássák, előlik.

Az operette legfeljebb ott, hol tulajdonképeni becse: a zene és ének, nemkülönben látványossági oldala kellőleg ragyogtatható, volna megtartandó; de nálunk, mint e példák mutatják, ezek hiányában leginkább szövegje kerül felszínre, megannyi salakjával, rondaságával sront, bont, tör, zuz izlésben és erkölcsben egyaránt.

Nem az a hibája igazgatóságunknak, hogy nem törekszik, nem mozdít meg minden követ a közönség lehető kielégítésére, de igenis az, hogy meghagyta magát vesztegettetni ő is az igazgatók e közös egyiptomi csapása által és első sorban az operetteben keresi felvirágzását. Hogy helyesen-e vagy helytelenül: mutatja az eredmény. Figyelmébe ajánljuk azért a „Szinivilág“ legutóbbi számában olvasható e sorokat:

„Aranyérmek érdemelnek Kovács Mór, Prielle P. és Gerő Jakab társ-színigazgatók, mert megmutatták egy oly városban, mint Szatlmár, hol szintén bálványozták az operetteket, hogy azok mellőzésével is tudnak a magyar Tháliának igazi barátokat szerezni. A hármasság igazgatóság ugyanis egy jól szervezett drámai és népszínműi társulattal elég merész volt bemenni Szatmárra, hol jól összeválogatott műsorról, sikerült előadásokkal feledtetni tudta az igazgatók átkát, az országszerte felkapott operetteket s hála a sorsnak, nem fáj feje azon deficitek miatt, melyek sok más igazgatót juttattak s még juttatnak az örvény szélére azonkívül, hogy még azon bünbe esnek, miszerint a fattyuért feláldozták az édes szülöttet.“

Eddig az elmélet. A ki gyakorlatban is meggyőződést akar szerezni szavaink igazságáról, menjen el az oly nagy buzgósággal hirdetett és **Deczember 20-én** először színrekerült „Kapitány kisasszony“ előadására s aztán ítéljen maga s ha ítélete ellenkezik a miénkkel, ám vessen ránk követ, szívesen eltűnjük azon meggyőződésben, hogy tiszta ügyeszeretéből, minden legesekélyebb érdek nélkül és oly elfogulatlanul, amennyire emberileg csak lehet, mondtuk meg a magunkét.

Íme a színlap: (Elég jellemző ez is.)

„Kapitány kisasszony“ Látványos vig operette 3 felvonásban. Irta Zell F. fordította Rákosi Jenő, zenéjét szerzé: Genée R. „Az új jelmezek a külföldi nagy színházak mintái után Püspöki J. főruhátárnok felügyelete alatt készültek, a cachirozások Lipót Gyula és Nagy Gábor színházi diszitó és festő művei; a színpadi diszitést felügyeli és kezeli: Boránd Gy. színházi fődíszmester.“ Továbbá: „Rendkívüli előadás, rendkívül fényes kiállításal, több mint 150 új jelmezzel, Cachirozás, menetek, harci bevonulás, (evolutió) némaképletek, (tableauxok) és még itt soha nem látott sakkjáték 32 élő alakkal előadva, e színpadon először.“

Egy hét története.

Irja: W y Géza.

Nem szóról-szóra igaz. Az az, hogy a miről írni fogunk az igaz; de hogy az, amit e rovat alá foglalunk, mind és mindenkor e héten történt, az a nem igaz

benne. De esellel élünk — gondolók. Mert tegyük föl, hogy azt vettük volna föl czimeül ez állandó rovatnak: hét nap története. Brr... be prózai lett volna e czim... és mi, legalább hölgyolvasóink előtt mindig csak költőieknek akarunk föltünni. Vigasztalódjanak tehát szép olvasónóink, ha e rovat alatt „kétszersültet“ is tála-lunk föl előttük... önmaguk okai annak, hogy e kis fölirati eselt kelle használnunk, mert szép, igen szép szemek által à tout prix olvasva és számbavéve szeretnénk lenni! Hogy azután egyszersmind számot is fogunk-e tenni előttük, az már megint más dolog. Semmiesetre sem óhajtjuk azonban, hogy ránk is olvassanak, hanem inkább azt, hogy lapunk érdekében valamit leolvassanak! Ránk férne! „Pénteki“ lap vagyunk!

Ott kezdjük, ahol millió más végzi t. i. a Silvester estén. Kevés halandót hinak Silvesternek; én legalább egyetlen egy embert sem ismerek ily nevűt és tudja isten, mégis mindenki ismeri e nevet! Pista, Jancsi, Peti, Matyi stb. jó keresztény nevekhez, legalább nálunk Magyarországon az eszmetársulásnál fogva legtöbbször comicus fogalmak fűzvék. Az ember szinte elmosolyodik, ha azokat kiejti. Ki ne látná maga előtt mintegy megtestesítve — e neveket hallván — Gonosz Pista, Parlagi Jancsi, Szomorú Peti, Ludas Matyi stb. eredeti alakjait. A Silvester névhez is társulnak fogalmak. Midőn az ember Silvester nevét hallja kiejtetni, bizonyos szent borzadály lepi meg. Az ember saját énjének pókhálójába vonul vissza és roppant gondolkodóba esik. Silvester estéje az év végét jelenti. Ezt néhány nappal megelőzőleg a legtöbb tinta, papiros fogyasztatik és legtöbb irlát koptyatnak el. Városon és falun, irodákban és magánházaknál, szóval mindenütt akkor készítenek mérleget az egész évről. Mindenki komoly arczot csinál, mint akár egy astronom. Sokan fölsohajtának a debet és credit összemérése után: Hej, rossz csillagok jártak, a szerencse csillaga az idén nem mosolygott reám, az én napom letűnt s többféle. Ilyenkor legjobb kerülni a számolgotókat; mert ha minden egyebet is, de a látogatókat ilyenkor számba nem veszik. A kölcsönös kiegyenlítések is ez időtájt történnek, csak hogy legtöbbször „apró pénzzel.“ Röviden mindenütt ridegség, mindenütt hideg arczok!

De Silvester napján délután ugy 4—5 óra felé csaknem minden hitfelekezet templomában ünnepélyesebben mint máskor — megkondul a harang. Az ezüst-aranypéncs csengése, akarom mondani — a bankó-suhogás elnémul. A Wertheimerek bezárulnak. A boltok becsukatnak. Üzlet- és magánemberek, arisztokratie és democratie megjelenik az utcán. Az utca megnépesedik. A lidércnyomás megszűnt. Az arczokon szelíd komolyság ül. Ünnepi ruhák láthatók. Még a természet is tiszta hóburnuszt öltött. Kiki siet a maga templomába az esti „Te Deum“-ra; mert az ó-év végső napja, a Silvester estéje bekövetkezett. Az isten házában mindenütt a főpapok celebrálnak és pontificálnak! A nép pedig színig megtölti az ő házait, melyek fényesen kivilágítvák! E szent világ fénye és melege

szétárad a keblekbe... mindenki még a legsivárabb és legfagyosabb lelkű emberek is áhitatra buzdulnak. A Silvester-esti isteni tisztelet mindenkor olyan kis „utolsó ítélet“-forma. A bölcsnek azon legnehezebben teljesíthető intése: „Ismerd meg tenmagad!“ E perczekben legtöbbször érvényre jut. Ez a valódi gyónás, ez a valódi bűnbánat! Az emberek ugy összesimulnak! A hivekben fölébred a különféle önző érdek által az egész éven át elfojtva tartott átalános testvéri összetartozás ösvilági érzése, az egyenlőség rövid ideig tartó humanus eszméje! Oh, ha megmaradhatna a keblekben e nemes megindultság, önbeismerés és felebaráti szeretet tulvilági meleg ragyogványa... mennyi minden nem történnék a világon! Talán a muszkák is békében hagynák a szerencsétlen törököket! Midőn a templomokban a megindulástól remegő hangon imádkozó pap ajkáról elhangzott az utolsó „Amen“ — kivonul a nép lelki békével szívében! A kebel nemes feszertartalma szelepet keres magának. Az ajkak megnyílnak és a kimenők elrebegik egymásnak: Boldog újévet! Boldog újévet! Pedig a föld még az ó-év ellipsisén törtet előre! Ezt az ellentmondást is ki szoktuk egyenliteni! Megvárjuk hűségesen, míg egészenlelelik a 365 nap, 5 óra, 48 első- és 48 másodpercz — virasztunk éjfélig, megünnepeljük többnyire bizalmas családi vagy kedélyes ismerős körben a Silvester-estét. Megvárjuk az éjfél 12 órá! Azután még egyszer kezét szoritunk egymással, még egyszer üdvözöljük egymást és szerencse fel! Az újévet egy kis édes reggeli álommal kezdjük meg.

De tévedünk, ha azt hisszük, hogy kialhatjuk magunkat! Az új-év első napján arra vagyunk kárhozattatva, hogy egész nap álmosak legyünk! Már korán reggel ugy tetszik előttünk, félálomban levők előtt, mintha kiméletes szellemek subognának szobánkban föl-alá. Majd suttogást, bátrabb járást-kelest vélünk hallani, végre egy dobogó hang egészen kiragad Morpheus karjai közül! A cseléd egy kefére ejtett le — ne higyjünk neki — mert szándékosan! Mentegeti magát és jelenti, hogy kérem ássan, már 8 óra felé jár az óra, lehet hogy már 9 is van, de neki ugy tetszik, mintha már a 10-et is elütötte volna! Oránkra nézünk, még csak fél óra hétre! De megbocsátjuk a gondos cselédnek acusticai csalódását. Fölkelünk, sietve felöltözünk; mert tudjuk, hogy ma nehéz napi munka vár ránk! Dehogy tudjuk, dehogy tudjuk, még csak nem is sejtjük a valót; a legmerészebb képzelmünket is fölülmulja. Itt van például egy szerény ujságíró nőtlen munkatárs újév első napi kalvariájáról egy kis fresco!

Legényünkről nem is szólunk, annak újévi üdvözlését természetesen találjuk, sőt meg is várjuk! De nemsokára érkeznek, sőt már talán itt is vannak a hivatalan újévi köszöntő. Ezek előre kicsinált offensív haditerv szerént támadnak. Először is a ház „cerberusa“ pardon-ne! major domusa, vulgo házmester jelenik meg. „Boldog új évet!“ És e három lebke szó, a kapupénzek kéréhetlen behajtójának egy egész ausztriai forintot jövedelmez. Öt követi szép rendben a többi számtalan kopog-

tató és kísértő szellem és mumus, a kormos ornatásban levő kéményseprőtől kezdve a tisztakezü szalon-udvariasságu levélhordóig; röviden — sőt ellenkezőleg igen hosszan — mindazok, kik csak legtávolabbról érintőleg belejártanak is köznapi biographiánkba. Ha fölhangozik kopogtatásuk, még csak el sem nallgathatjuk a „szabad“ szót; mert hiában, a kimenők már elárulták, hogy még honn vagyunk! De azután jönnek olyanok is, kikről azt sem tudjuk vajjon méltóztatnak-e létezni ezen a világon. Lássunk néhányat közülök!

Kopogtatnak. Lehet! Belép egy saját szerű sansculotte fiatal, ajkai körül Darwin és Vogt őseberének mosolyával. „Boldog új évet“ és ezzel kezünkbe nyom egy üdvözlési jegyet. Práirva: „Értéke 20 kr. Fölülfizetések köszönettel fogadtatnak.“ Ezen clausula megértetévelük, hogy a gratulans nem kincstári bonsok hamisítója. Yankei szelleme tiszteletteljes bámulatba ejt! Egy szerény kérdést azonban mégis bátorodom kockáztatni a pseudoamerikaival szemközt: „Ki vagy te kedves?“ — „Hiszen tetszik tudni — kérem — én vagyok...“ — „Denique, diszes körmondatolások és chriázások után kisül, hogy az eszemadta bizony olyan „perezáruló existencia“ forma a kiből még valaha pókmester — pardonne! nem Hermánt akartam mondani — azaz pékmester is válhatik és bokros érdemei a körül csoportosítvák, hogy én egykor, csak a mult tavasszal történt — „szivarszivó szopókámat“ az utcán elvesztvén ő az utánam jövő, azt megtalálta és annak rendje és módja szerint kézbesíté — a miért — de ezt a kópé elhallgatá — már illendően és stante pede meg is jutalmaztatott. De, a fiu állást foglalt ám, és bizonyosan még ülést is foglalt volna, ha én e szokatlan diszorségtől szabadulni vágyván — multkori jutalmát nem couvrirozom. A minék árán aztán engem legkegyelmesebben méltóságos urnak előléptetve — magamra hagyott. — A távozót egy másik „szabadalmazott“ sorhad váltja föl.

Az egyik tisztelgő — egy leányka — a 3 évvel ezelőtt működött, de azóta régen fölváltott szerkesztőségi színházpáholy nyitogatóné gyöngéd csemetéjének vallja magát, bár mérész állítását keresztlevéllel nem igazolja! Eszembe jutott ugyan, hogy jó volna neki megmondani, miként csekély egyéniségem 3 évvel ezelőtt még nem volt szerencsés magát a szerkesztőség tagjául tekinthetni; de tudtam hogy ez mit sem fog használni, a „chignonra való“ azonban segített — és ő távozott.

A másik látogató utcámban légszeszlámpagyújtogató volt... a világosság iiy apostola előtt is meg kelle hajolnom! A harmadik az x, a negyedik az y csak hírből is mert egylet szolgálja. — az ötödik házi vízholdó, — a hatodik — a tizedik... de hagyjuk abban... elég — itthon nincs maradásom! Alig begombolkozva, kalapomat szememre huzva kísértém meg a kitörést Plevnából! Hadműveletem — kegyelmet nem kérve és nem adva — sikerült. Futottam a kávéházba reggelizni... de az újévi phantom itt is utolért... egy gratuláló kalendarium alakjában! A kávéházból a szerkesztőségi irodába indulék el... a

a szebb hazába! Az utcán vagyok... Fölélegzem, Ismerősöknek jobbra, ismerősöknek balra kívánva „Boldog újévet!“ végre csaknem czélnál vagyok már. De nem addig van ám! Az utcái átjárón kocsisztól-lovasztól keresztben eltorlaszolja utamat az a fiacre, a melyen a multkor egy ismerősömet kísérem ki a vasúthoz — az is „boldog újévet“ kíván, még a lovai is azt látásának felém integetni. Ez utonállástól is csak a zsebnyulással menthetém meg magamat, korántsem hogy revolvért vonjak elő — hanem újévi „baksist.“ Az új évben rám kívánt üdvösségek terhe alatt roskadozva vonszoltam be magam az újságírói műhelybe. Egy itt is megújult kis tusa után, rögtönzött pénztári szemlést tartottam... és fájdalom! a böles azon sokat jelentő mondása: „Omnia mea mecum porto“ — csak hirmondó finansialis romokra volt alkalmazható; mert a havi fizetésem nagyobb része már deportálva volt, nem Uj-Caledoniába... hanem a mappán nem is jelzett polynesiákba! Megadtam magamat a megmásíthatlan sorsnak és hozzá fogtam saját újévi üdvözléseim készítéséhez. Annyi sok szépet hallottam e reggelen drága pénzemért, hogy bizony csak úgy válogathattam a legjavát; el is olvashaták azok, kiknek küldeni szerencsés valék névjegyeim hátiratát; nem hiszem, hogy Hafiz költészete több rózsáillatot lehelne. Hogy azonban teljes elégtételt vehessek magamnak a kiállott újévi fáradozásokért, megirtam e hét, két napjának történetét de csak azért hogy a végén ezen nagy tromffa! könnyitsek lelkemen: „Boldog új évet!

„És sok szép újévi ajándékokat!“ A mi az újévi ajándékokat illeti, talán a monarchiában a legbecsesebbet a mi gr. Andrassy külügyérünk kapta! Különös szeszélye a sorsnak! Verhovay, mint fiatal ember mindig hajhászta a szerencsét és elérte a „Fortunát!“ gr. Andrassy Gyulának még politikája sem kívánczozott Colchis felé, mégis elnyerte az „aranygyapjat!“ Róla most már el lehet mondani: Er hat sein Schäfchen im Trockenem!

Harcztéri posta galamb.

A tegnapelőtt tartott török minisztertanács egy esetleges fegyver szünet kötésének eszméjét elvben elfogadta és a közvetítőül Rusdi pasa jelöltetett ki. A szt.-pétervári irányadó körökre az angol kérdezősködési jegyzék még is volt hatással. Az orosz sajtó kijelenti, hogy a békekötésnél azon hatalmak, melyek érdekei a békekötés által érdekelve vannak — följogosítvák szót emelni. De a mediatiot Oroszország a maga részéről intervenciónak tekintti. Oroszország csak is közvetlenül a portával kívánja a béke föltételeit megállapítani. Különben a porta területe sérthetlenségének épségben tartásának föltétlen követelményétől — hírszerint — már elalott. A harczterén azonban daczára e békés híreknek — folyton tart a fegyverzaj. Gurko előcsapatai Kamerlit megkerülve a sofiai sikra nyomulnak. Hasonlót tesznek a szerbek, kik az általuk elfoglalt és megerősített Pirotból küldték ki Belimarkovics seregét a zaribródi hegyszoros megvédésére, mely a szófiai sik kulcsát képezi. Sulejman pasa a Balkán hegy-

láncc mögött készen várja az ellenfélt. A Balkán szorosai megerősítvék és Sulejman haditerve az itt áttörő orosz-seregeket elkülönítve megverni, mely végből északfelől a dunai várak seregei is a csatalánccba lépnek. Sok víz fog még a dunai jégpánczél alatt lefolyni, míg az oroszok a rumeliai sikra érve Drinápoly kapuin döngethetnek.

FŐVÁROSI HIREK.

— A királyné ő felsége a trónörökösrel decz. 31-én viruló egészségben érkezett meg londoni nagykövetségünk palotájába, a Claridge-hotelbe, hol Beust gr. által fogadtatott. — Pestmegye és a főváros küldöttségei a miniszterelnöknél adták át az ujévi üdvözlötet ő Fölségeik számára. — A nemzeti kaszinó a Deák-szoborra 1000 frtot szavazott meg. — Az írók segély-egylete megalakult és gr. Károlyi Istvánt elnökké, Lónyay M. grófot alelnökké és Vadnay Károlyt titkárrá egyhangulag megválasztotta. — A pesti jogászbál lady patronesse Odeschalchi Gyula hercegnő leend.

HELYI HIREK.

— A helybeli korcsolyázási-egylet vasárnap megnyitási ünnepélyt rendezend.

— Lapunk színes borítéka — a megrendelt mászínű pspirszállitmány meg nem érkezvén, — egyelőre a régi marad.

— A január 10-én a színházban tartandó jogászbál fényesnek ígérkezik. A szomszédos Szabolcs és Biharmegye hölgyvilága is szép számmal lesz képviselve. Bálelnök Budaházy Zoltán új alkalmi keringőjét is befogja mutatni. Az előjegyzett helyek január 6-ig kiválthatók.

— Vasárnap Fánecsika és Bánk erdőrészeken a vadásztársulat hajtó-vadászatot rendezend.

A januáriusi országos vásár Debreczenben a következő sorrendben tartatik meg: jan. 6-án bőr-, 12, 13 sertés-, 14—15 nagy baromvásár.

— Öreg és fiatal Szákfy. Az egyik 79 éves Szákfy bácsit mindenki ismeri, de a 3 naposnak létezését sok ember tagadni fogja. Pedig mégis létezik ő; aki nem hiszi, tekintse meg a K... i éthelyiségében. Szakaszott mása édes atyjának! Az a kár, hogy csak festve van.

A báli referensekhez.

— Valamennyi lap figyelmébe. —

Uraim! Önök hirlapírók s fölteszem, hogy lelkiismeretes hirlapírók. A lelkiismeretes hirlapíróknak kötelessége a társadalmi kinövések ellen küzdeni minden körülmények között. A mi társadalmunknak a többi között egy igen veszélyes kinövése van: a nők fényűzése. Azt hiszem, elengedik, hogy példákat hozzak fel állításom bebizonyítására. Nézzenek körül otthon, a szalonokban, az utcán, a templomban, a színházban s lépten-nyomon tapasztalhatják, kirívóbb színekben, feltünőbb és elijesztőbb megjelenésben azonban sehol sem fogják azt úgy tapasztalni, mint a bálokban, Monaszterly és Kuzmik, Alter és Kiss s ki tudná előszámítani: kiknek a kirakataiban? Elegánsnál elegánsabb, fényesebbnél fényesebb toillettekben fogják ott látni a mi szeretett magyar hölgyeinket egymást lenézve és magasztalva, dicsérve és megszólva megjelenésök mikéntiségét. Ártatlan és kellemes mulatság

mindenesetre, mely ártatlanságot és kellemességét csakis a savanyu arczu taták kétségbeesett ábrázatáról s a házasulandó fiatal emberek meghökkenő képeiről olvasható le leghivebben.

Ne keressük e társadalmi baj forrását és okait; sok az, nagyon sok. Egyike ezeknek s talán nagyon is számbavehető egyike: önök, tisztelt uraim! Önök dicsérik égreföldre, önök harsogtatják sippal, dobbal, trombitával a báli cherubok selyem-toilletteit aranyval átszőve, ezüsttel kivarva, fejedelmi uszálylyal, gazdag brüsseli csipkével, smaragd kövekkel, gyémántos rojtokkal s a szépapám tudná: mi mindennel. Önök többnyire fiatal embernek, lobbanó természettel, lángoló, szívvel, kiket X. kisasszony cipőjének csokra képes egyik szédülésből a másikba ejteni; bál után haza mennek mámorosan a szerelem és szépség istennőinek italától, leülnek s öngyáságaik toilletteiről magasztos hymnust referádákat zengenek, nem gondolva meg annak következményeit. Öngyáságaik lázas kiváncsisággal várják és mohón olvassák aztán az önök referádait toilletjükről, nézik hogy kiét emelik ki legjobban. Ha az övéibet, önelégült jobban mondva: öntetsző mosoly aranyozza be rózsaaikait, nem gondolva arra, hogy e b e a r a n y o z á s szegény tatuskának mennyi k i a r a n y o z á s á b a kerülhetett. S ha nem az övéiket: le vannak verve, meg vannak sülvé; hiúságuk a legnagyobb mértékben bántva van s fölteszik magukban. Nos mit tesznek föl? Talán hogy nem törődnek az ilyen csekélységgel, melynek a nő értékére a legkisebb befolyása sincs? Dehogy! Fölteszik magukban, hogy a legközelebbi bálban ugy jelennek meg, miszerint elegantiában, fényben, csillogásban hogy felülmulják a többieket az önök ékes referádájában, mint a legdiszesebb; legszebb, legdrágább díszben megjelent hölgyek ők legyenek elsőnek téve s leginkább kiemelve. . .

A taták morfondíroznak s a házasulandó fiatal emberek studéroznak; szent borzalom szállja meg őket s előbbieket az uzsorás wertheimjához, utóbbiak pedig vagy az agglégénység temetőjébe vagy a falusi lányok lebillincselő varró asztalához és sustorgó konyhájához menekülnek.

Hármas szerencsétlenség. A taták tönkremennek, a házasulandó fiatal emberek megházasodnak... falun s egykor elegans toillettü öngyáságaik remény nélkül, lemondva... az imádságos könyvben keresnek vigaszt s gyakori t e m p l o m l á t o g a t ó k k á válnak... Se szerencsétlenek átkaikat mind vagy legnagyobbbrészt az önök fejére szorják.

Uraim! önök ez átkokat elnem tűrhetik, önöknek nem szabad ennyi szerencsétlenséget előidézni, önöknek kötelessége a társadalmi bajnak-amenyiben hatalmukban áll utját állani. S hogy tehetik azt? Nagyon könnyen. Alvás után, kijózanult fövel, higgadt gondolkozással s a következő események megfontolásával írják meg referádájukat; ne a fénytől sziporkázó toillettü hölgyeket emeljék ki, hanem az egyszerűket, sőt a mazokafel se említsék. A báj, kellem és kedvesség egyszerű ruhába is az marad, míg a hiúságon, tetszélge, hivalkodáson az arranyynyl it-szót, ezüsttel kivart, brüsseli csipké, smaragdköves és gyémánt rojtu toillette sem segít... Fő és egyedüli gondjuk az egyszerűekre legyen!*)

Dengi János.

*) A „Déliáb“ ezt fogja tenni.

Szerk.

878-79.

KIADÓ ÉS FŐMUNKATÁRS:
GRÓF CSÁKY ALFONZ.

SZERKESZTŐ:
DENGI JÁNOS.

Megjelenik minden pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	6 frt.
Fél évre	3 frt.
Negyed évre	1 frt. 50 kr.

Előfizetések, reclamációk, vidéki levelezések, talányok megfejtése, tréfák és adomák s a vegyes rovataiba szánt közlemények a kiadóhoz, a lap tartalmát illető kéziratok pedig a szerkesztőhöz küldendők.

Kiadó-hivatal: Varga-utca 2256.

Szerkesztői iroda: Szent-Anna-utca 2536.

DEBRECZEN,
NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1878.

HETI NAPTÁR.

Január.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Görög-orsz naptár	Izraeliták naptára	NAP		HOLD	
					kel. ó. p.	nyug. ó. p.	kel. ó. p.	nyug. ó. p.
5 Szomb.	Telesfor pápa	Simon	24 K. el. böjt vége	1 S. R. S. Sem.	7 50 4 22	9 7 6 17		
6 Vasár.	F Vizkereszt	F Vizkereszt	25 B 32 N. kará.	2	7 49 4 23	9 29 7 27		
7 Hétfő	Bálint, Rajm.	Bálint	26 Egypt. futás	3	7 49 4 24	9 45 8 34		
8 Kedd	Szörény ap.	Fodor	27 István vért.	4 Illés	7 48 4 25	10 0 9 39		
9 Szerda	Marczellin Julián	Erős	28 2000 vértanu	5	7 48 4 26	10 16 10 45		
10 Csütör.	Pál püspök	Ernö	29 Apró szent	6 Izmael	7 48 4 27	10 29 10 52		
11 Péntek	Hygin	Tilda	30 Anizia	7	7 47 4 28	10 43 regg		

Tartalom: Olvasóinkhoz. 2. A lepke. (költ.) Arany Jánostól. 3. A lapuváriak. (beszély) Csengey Gusztávól. 4. Mignon és a hárfás dalai Goethétől. Dr. Szemák Istvántól. 5. Karácsonyest. (rajz) Gr. Vay Saroltától. 6. Ki ez életben. (költ.) Majtényi Flórától. 7. A messzeszó. Würrl Jákótól. 8. A ház. (társadalmi levél.) Dr. Kennedy Gézától. 9. Tamás bátya regénye. (beszély) G. Büttner Juliától. 10. Színház (K.) 11. Egy hét története. Irja: W...y Géza. 12. Fővárosi hírek. 13. Helyi hírek. 14. A bali referensekhez. (írányozikk) Dengi Jánostól.

Boríték: Heti naptár. Sakktalány. Számrejtvény. Levelzés. A szerk. üzenetei. „Debreczn“ jubilauma. Kiadói üzenet.

SAKKTALÁNY.

Kubinyi Izabellától.

	mály	ve		nem	le		ha	most	
le	ja	vő	A	né	kü	nak	zsá	le,	so
rős	le	va	ad	va	ró	ve	vi	más	mat
	a	Le	ze	vő	je	es	A	vét	
hul	A	Fáj	mály	hul	ta	szi	Hej	Szik	ró
ih	hér	lott	re	el	szi	Le	zsá	a	re;
	a	jés	Fe	gad	lott	Hogy	vő	pe	
vem	pe	a	a	vi	hal	es	szor	mat	azt
meg	Cser	szi	dé	a	fo	más	dig	kü	is
	fáj	re		lik	sig		meg	száz	

A „Délibáb“ 38-ik számában közlött sakktalány értelme a következő:

Ki rablá el szememnek álmaim!
Ki rabla enmagamtól engem el?
Ki dulta szét keblemben szívemet?
Fellengező dicső reményivel!?

A számrejtvény pedig: Erényes nő, nemesebb a legdrágább gyöngynél: Helyesen a következő t. előfizetőink fejtették meg:

Buday Vilma, Kálnoki Matild, Erdésy Josefa, Peterdy András, Püspöki Zoltán, Thót Katinika, Margulit Józsefa, Fenyvesi Aranka, Böhm Serafin, Kövesdy Mariska, Weisz Nina, Komjáti Piroska, Hevessy Géza, Vass Flóra, Kovács Erzsike, Putnoki Ilon, Hegyesi Etel, Bretl Ida, Nagy Ignác, Varga Zoltán, Joó Lajos, Viczmándy Zoltán, Kádas Katinka.

SZÁMREJTVÉNY.

Opris Katinkától.

- 23, 4, 21, 25, 14, 22. *Drága ez a harci népek, S búcsújázat sincs nélküle.*
- 26, 15, 9, 17, 32, 15, 11. *Ha hasznát akarod látni Önmagát emésztí fel.*
- 20, 29, 17, 8, 21, 33. *A fényes napsugár nem csal most ki ide.*
- 13, 17, 19, 5, 15. *Kevés ember juthat birtokába de kutatása csáberövel bír.*
- 21, 16, 34, 20, 3, 9, 26, 15. *Hitvány lenge kis jószág, mégis millió kéz érintését hordja magán, mig végenyészetre jut.*
- 7, 22, 17, 30. *Változandó ez s hatalmában vannak népek és egyesek.*
- 37, 9, 12, 29, 8, 36. *Egyenlő tért ad minden lakójának s békéjét nem zavolja semmi politika.*

- 31, 1, 28. *Többféle van kellemes és riasztó, de némely fülekre mindenik egyaránt hat.*
- 32, 29, 10, 14, 9, 17. *Vészes ölen csillogó pályáint a diesszomjas tanoncznak.*
- 21, 11, 17, 34, 13. *Sok nő- és férfi-szívnek egyedül ez ideálja.*
- 6, 17, 4, 2, 1, 23, 25, 12. *Termékét dusan árasztjaszét; de résztvevőkre nem mindennütt talál.*
- 24, 6, 22, 26, 9, 5, 33, 7. *Példájának követőjét hasztalan keresnéd az utókorban.*
- 1-37. *Nemcsak szánk hangoztassa ezt most, de kívánjuk szivből s kérjük hittel!*

Megfejtési határidő január 18-ka.

Vidéki levelezés.

Kassa 1877. december 29-én.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Boldog újévet!

Eltűnt az 1877-ki év a semmiség homályába s feltűnt pirosló hajnalként az 1878. Hogy miket hozott nekünk az elmúlt év: szemünk előtt tárvák, hogy mit hoz az 1878-ik, az a titok fátyolával van befedve. Éltünk jó és rossz napokat, örültünk s gyászoltunk; ezek voltak leginkább az elmúlt eseményben dús év tárgyai. De legszomorítóbb az, hogy az 1877-ki év nem fejezte be a háború véres drámáját. Nem, mert mint látjuk, a háború vészterhes fáklyájával még mindig felettünk lobog s sajnálatunkra még ez új évben som váltotta fel a béke szelid angyala. De nem feszegetem az események szárait; hanem tárgyamhoz térek. Mult évben jött létre önnek lapja szülővárosomban. És ezáltal megmutatta ön*) hogy Debreczen városában nemcsak a nép magyarsága él, hanem virágzik, valamint virágozott a szépirodalom és művészet is.

Történetek ugyan némi élcezeskedések e lap ellen, de azok mint a sziklához csapódott hullámok, elenyésztek; s hogy mily szilárdan kiállotta a küzdelmek ostromát, mutatja: 1878-ban a II-ik évfolyamba való lépése.

Én tehát, mint e becses lap egyik igénytelen munkása, bátor vagyok tiszta szivemből minden jót kívánni szerkesztőjének s kiadójának; mert önöknek fáradságtalan buzgalomuk e lap fentartásában valóban pálmát s babért érdemel. Virágozzék e lap még sokáig, hogy versenyt futhasson bármely ijtartalmú lapokkal; önöknek pedig ernyedetlen buzgalomuk szoszoruzva legyen az előfizetők növekedő számával!**)

Most pedig irok valamit az itt történetekről.

Erzsébet székesegyházunk ujtása nov. 29-én nagy ünnepélyességgel kezdetett meg. Az első nagyszerű követ a vasuti indóháztól tűzoltók zenekara és nagy néptömeg kíséretében azon nap délutánján hozták be feldiszítve az építésvezetők a városba; ezután ünnepélyességgel bemutatták Münster polgármesternek mint az építőbizottság elnökének; a követ aztán a templom melletti épületbe vitték, mely épület ideiglenesen építettett, — hogy a munkálatok az idő viszonyosságai ellen zavartalanul folyjanak. A kő a szepes-olaszi bányából került ki. Szepes-Olaszi városa, a székesegyház-építéséhez kívánt köveket díj nélkül adományozza, mi valóban feltűnő példája az áldozatkésztségnek.

Sz.-né Prielle Kornélia a mult napokban itt volt körünkben. Hat előadásban kellett volna neki fellépnie, de a sors másként határozta. — Csak kétszer gyönyörködhetünk művészetében, mert nővérének Rónaynének halála, haza készteté. Reményünk azonban van, hogy ha nem ezen évben, de jövőben ismét láthatjuk nagyszerű játékát.

Jelenleg a repertoire darab: „Kapitány kisasszony“ mely úgy az izlésteljes kellékekkel, mint a játész személyek ügyességével valóban nagyszerű!***)

*) Én megmutattam, hogy virágozhatnak; de dem mutatta meg Debreczen. Szerk.

**) Ez a mi egyedüli kívánatunk is. Szerk.

***) Önöknél hihetőleg nem drámai színészek s nem a művészet templomába játszák. Szerk.

A színházat illetőleg még mindig mondhatom: „Pártolás? hol késele az éji homályban.“

Isten velünk

R. L.

A szerkesztő üzenetei.

Ama vidéki lapok t. szerkesztőségeit, kiknek ez évi két első számunkat megküldjük, kérjük tudomásunkra hozni, hajlandók-e lapunk tartalmát időközönként közölni? mert csakis ez esetben léphetünk csereviszonyba.

W. A. Budapest. Még nem közölhetők; vagyis — nehogy mint mások, félremagyarázza — közölhetlenek; de reményünk van, hogy közölhető is fog öntől kikerülni.

S. r. Felsőbánya. Egyáltalában rá se gondolunk. Arról, hogy egyes dolgokat magára megvárazott, nem tehetünk. Hogy szép leány volt, az kétségtelen; de, hogy úgy is jár — s már járt is — mint legtöbb szép leány, ki elbizta magát: az is kétségtelen. Kérjük máskor egyáltalában szóba se hozni, minthogy az egész dolog iránt teljesen közönyösek vagyunk. Egyebekre nézve nagysád kívánata szerént fogunk eljárni.

Aki tudja, lekötelez, ha tudatja velünk, ki nyert 1868-ban a Kisfaludy-társaság pályázatán 50 aranyat egy magyar mythológiával?

Szokolay Kornél. Budapest. Küldjük, valamint eddig is küldtük.

Mandel R. Ónagys. Derecske. Egyik collegántól sajnálattal értesültem ama apprehenzióról. Csak méltóztassék küldeni, mi mindig a legnagyobb köszönettel vesszük. A kérdéses talány hihetőleg elveszett.

G. Helyben. A fordítás maga csinos, de az eredeti nem érdemelte meg a fáradságot. Nem minden jó, ami német!

E. K. Budapest. Erre már elkésett. Közlebb.

Kalmár világban. Szabadka. Semmi költészet sincs benne. A fordításokból kérünk. Hát próza nem telnek öntől.

Á. F. Kolozsvár. Eltalálta. A leveleket máskor a papir féloldalára írja s a kiadó és főmunkatárshoz sziveskedjék küldeni, mint a boritékon is áll. A mostani a jövő számban jön.

Iphigeniat s a prózai darabokat mielőbb kérjük; a vers nem közölhető. Egyebekre szives üdvözet.

Dalok. Nagykanizsa. Gyöngébbek az előbbieknél. Szivesen látjuk.

Argus. Hely. Arra a hangra, melyet ön levelében használ, velünk szemben nincs feljogositva. Teljesen tettségétől függ úgy tenni, vagy úgy nem tenni, mint a szerk. megköveteli.

Ama cikket a „Hölgyek Lapja“ már közölte s így nem közölhetjük.

Dr. Kenedi. Nagyon jó lesz; csak ilyeneket. Azt a verset, minthogy már az „Üstökös“ közölte, nem hozzuk. „Kaufmann“ és „Weber“ urakat illetőleg írni fogunk.

A „Debreczen“ jubilauma.

(1878 jan. 1-sőén.)

A debreczeni függetlenségi párt az jan. elsején örömmünnepet ült. — Nem vagyunk politicalai lap,

hogy politikai szempontból írónk le a Handlós vendéglőjének nagytermében a „Debreczen“ politikai lap 9 éves fenállásának, illetve 10-dik évbeli fordulójának jubilaumára rendezett estélyt; csak rövid vonalokban ohajtjuk jelezni az ünnepély programmszerű menetét. . . .

A terem meglehetősen telve volt jó egészséges kinézésű „nem karcu“ polgárainkkal. Hölgyek és irodalmat művelő urak vajmi kevesen. Hét órában Nagy János, mint az ünnepélyt rendező bizottság lelkesült elnöke a maga természetes egyszerű szíve sugalta érzelmeit tolmácsoló szavaival röviden előadván, „hogy hát tulajdonképpen miért is bátorkodott összehívni e mai napra ennyi érdemes polgár embert“ — az ünnepélyt megnyitottak nyilvánította. . . .

Mire egy budapesti orvos növendék Tóth Ödön ur, egész szaloniasan öltözve (nem frakkban és czilinderrel a fején) állott elő remegő ujai közt tartva egy iv beirt papirost, melyről alig érthető minden melegebb érzelmet és lelkesültséget nélkülöző (hiába! nagyon „meghatott állapotban“ volt) boszszantó affectáló (s hozzá akadozó) hangon olvasta fel a „Debreczen“ történelmét.

A „Debreczen“ pályafutását a jan. 30-án kezdte meg. Első szerkesztője néhai Oláh Károly volt, ki Szabó Antal a „Debreczeni Ellenőr“ jelenlegi szerkesztője és Hamar László kedves író, mint belmunkatársak hathatós közreműködésével — a „Debreczen“ -nek megállapította maig is szilárd fundamentumát. Sok vidéki és fővárosi jelességek sorakoztak aztán későbbben melléjük. Midőn Oláh Károly visszalépett a szerkesztéstől, — a fiatal reménydus, jó készültségű végzett theologus Szatmári Károly állott a lap élére, melyet általános elismerő helyeslés mellett szerkesztett mindaddig, míg nem elvitték a „gyöngyéletre.“ Ekkor a néhai boldog emlékezetű lelkes hazafi, s kitünő tollú Tiszai Dániel bizatott meg a szerkesztésével. Lankadatlan munkássággal, s mindég elvéhez hűen igyekezett megfelelni a közbizalomnak. Kipótolhatatlanabbnak és sznyosabbnak látszott volna a pártra nézve a vesztesség, melyet érzett, midőn pár hóval ezelőtt Tiszai Dániel is oda tért, ahol nincs pártkülönbség, ha a „gyöngyéletből“ haza került Szatmári Károlyt ujolag meg nem nyerték volna a „Debreczen“ felelős szerkesztőjéül. . . . S így csak sajnálhatják, mint hazafit, mint embert, de mint szerkesztőnek: méltó utóda lett az előde Sz. K.

Toth Ö. felolvasása (?) után Ungvári Gyula th. ur olvasott fel egy alkalmi költeményt semmi érzelem, semmi szónoki tehetség, annál nagyobb láрма és erőlködés !!

És most hadd szóljunk az ünnepély lélekemelő fénypontjáról.

Fekete Sándor szoboszlai ügyvéd ur, örömtől ragyogó arccal, szívből jött és szívhez szóló tö-rülmetszett zamatos magyar szavakban üdvözli

Szatmári Károlyt, mint a „Debreczen“-nek lelkes s fáradhatlan szerkesztőjét. Majd elő adja, hogy a debreczeni függetlenségi párt megjutalmazandó Sz. K.-nak a lap körül kifejtett érdemeit, méltánylandó önzetlen hazafiasságát, s minden ha elv szilárd-ságát: öt bizta meg a párt miszerint ez ünnepély alkalmával a „Debreczen“ szerkesztőjének egyezüst tollat adjon át! Kétszeres az öröme e napon, mert a debr. függetlenségi párt egyik diadalát üli s mert egyik kedves barátja az est hőse. Azon reményének ad végül kifejezést beszédében, miszerint Szatmári Károly azon tollat „csak hazánk függetlensége és önállósága védelmében fogja forgatni.“

Lehetlen leírni az érzelem hullámzást, melyet Szatmári Károly arczáról a toll átvétele alkalmával lehetett olvasni. — Csak perczek után volt képes szóhoz jutni s megköszönni a hite szerint nem az ő személyét, de az elvet, melyet ő is szolgál illető ajándokot. Nem igéri ugyan, hogy száradjon el a kéz ha nem meggyőződése sugalta, a haza javára ezéző eszmék szolgálatába lép hanem azért hű marad jelenlegi elvéhez mindenha.

A lecsillapult éljenzés után Kovács Gusztáv ur művészies pathossal olvasott fel mind három szerkesztőtől egy-egy vezércikket, mely után Sz. K. rövid szavak után az ünnepélyt befejezettnek nyilatkoztatván: következett a társas vacsora és... és a toasztirozás, meg csók olódzás! Amely reggelig tartott — — — Hogy „oztán“ mindez tulajdonképpen miért volt? az aztán még mindig kérdések — kérdése...
M i r s a

Kiadói üzenet.

Gr. Csáky Albin úrnak Löcsén. Lapunk negyed évi ára csak 1 frt. 50 krt. — küldve kaptunk valószínűleg tévedésből 1 frt, 80 kr. miért is a felesleges 30 kr. — ezen negyed évre hozatott előírásba.

Sroll Irma kisasszonynak Felsőbányán, a kérdéses levelezési lap — tévedésből kületett önnek.

Rady István Budapesten kívánságát minden irányban szívesen teljesítjük.

Gyóry József urnak Helyben a küldeményt köszönjük, valószínűleg felhasználjuk.

Kaizler Kata urhölgynek Érszent király nagysád 3 frtot küldött kiadó hivatalunknak mint fél évi előfizetési pénzt és mi kívánsága szerint elő is jegyeztük július elséig mint előfizetőt; a most küldött 1 frt. 50 kr. octóber november deczember hónapokra szol — miután az nem volt kifizetve — lapunkat pedig elfogadta, s vissza nem küldte e szerint kénytelenek voltunk előfizetőnek tekinteni, annál is inkább, miután lapunkat január 1-sejétől a 3 frt. beküldésével újra egy félévre tetszet megrendelni.

— Tiszteletteljesen kérjük t. helybeli és vidéki előfizetőinket, hogy a hátralevő előfizetési pénzt kiadó hivatalunknak (Varga utca, 2256. sz. a.) mielőbb beküldeni sziveskedjenek.